

Fuliyaha oo Kooban

Hadafka caafimaadka iyo fayoqabka BPS waa in si firfircoon kor loogu qaado fayoobida jireed, bulsho, iyo shucuureed ee dhammaan ardayda si loo taageero horumarkooda caafimaadka qaba iyo u diyaargarowga waxbarasho. BPS waxay hiigsaneysaa inay u abuurto badbaado, caafimaad, iyo jawi waxbarasho oo joogto ah ilmo kasta oo ku jira fasal kasta ee dugsi kasta. Siyaasadeena Fayoqabka Degmada ee Dhameystiran ayaa bixisa khariidad lagu hirgalinayo yoolkaas.

Siyaasadda Fayo-qabka Degmadu waxay ka kooban tahay siddeed qaybood oo siyaasadeed: 1) Aqoonta Dhaqanka, 2) Adeegyada Cuntada iyo Nafaqada ee Dugsiga, 3) Dhaqdhaqaaqa Jirka oo Dhammaystiran iyo Waxbarashada Jirka, 4) Waxbarasho Caafimaad oo Dhameystiran, 5) Dugsiyo Badbaado iyo Taageero Fayoobida 6) Adeegyada caafimaadka 7) Dugsiga biida caafimaad 8) Cafimaafka shaqalaha.

Warbixinta sanadlaha ah ee tirada badan waxay dabooshaa Sannad dugsiyeedka 2021-2022. Xogta ku jirta warbixintan ayaa ka tarjumaysa dadaaladii la sameeyay intii lagu jiray sanadka oo dhan ee dugsiyada BPS waxay ku soo noqdeen waxbarasho fool-ka-fool ah iyadoo xaalada caafimaadka bulshada ee COVID ay wali jirto oo magaalada iyo degmada dugsi ay turjumeen, xidhiidhinayeen oo ay fulinayeen COVID dheeraad ah -la xiriira borotokoolka caafimaadka iyo badbaadada. Warbixintu waxay faahfaahisay natiijooyinka dhinacyada siyaasadda, isbarbardhigga sannadihii hore marka ay suurtagal tahay iyo muujinta guusha iyo caqabadaha. Kahor inta aan la baarin siyaasad kasta, warbixintu waxay si dhow u eegtaa waxqabadka golaha fayoqabka dugsi ee degmada iyo shaqsiga (SWC). Natiijooyinka ardayda ee la xidhiidha dabeecadaha caafimaadka, fikradaha iyo dabeecadaha, iyo buurnida iyo xiiqda ee guud ahaan degmada ayaa la soo bandhigay dhamaadka. Warbixintu waxay ku soo gabagabaynaysaa dood ku saabsan natiijooyinka iyo talooyinka lagu horumarinayo siyaasadda fayoobida.

Warbixintan waxa loo soo gudbiyaa Kormeeraha Guud ee Dugsiyada iyo Guddida Dugsiga Golaha Fayodhawrka Degmada (DWC) marka loo eego shuruudaha warbixinta sannadlaha ah ee Heerarka Goleyaasha Fayodhawrka Dugsiga waxaana loo gudbin doonaa Waaxda Waxbarashada Hoose iyo Sare (DESE) iyada oo qayb ka ah Shuruudaha warbixinta ee DESE xisaabinta ee Waaxda Adeegyada Cuntada iyo Nafaqada.

Natiijooyinka Muhiimka ah ee Aagga Siyaasadda

Goleyaasha Fayodhawrka ee Dugsiga-ku-salaysan:

- Guud ahaan fulinta goleyaasha fayoqabka ee ku salaysan dugsi ayaa hoos u dhacay, waxaana aaggan siyaasadda loo tixgeliyey in qayb ahaan la hirgeliyey sababtoo ah hoos u dhaca WAP-yada la soo gudbiyay.
- Shaqaynta Goleyaasha Fayodhawrka ee Dugsiga-ku-salaysan: 69% dugsiyadu waxay soo gudbiyeen Qorshaha Waxqabadka Fayoobida (84 WAPs ayaa la gudbiyay); dugsiyadaas, 59% waxay u aqoonsadeen la-guddoomayaasha golaha si loo hubiyo isku-duwidda golaha iyo 96% loo igmaday tillaabooyinka waxqabad ee xubno badan si loo dhiso hoggaan wadaag ah iyo u heellanaanta shaqada golaha; 79% ayaa la aqoonsaday hadafyo gaar ah, la cabbiri karo, la fulin karo, waaqici ah, iyo waqti ku xiran (SMART).

- Iyadoo dugsiyo yar ay lahaayeen golayaasha fayodhawrka firfircoon oo ay soo gudbiyeen WAPs, dugsiyadu waxay si weyn diiradda u saareen wax ka qabashada borotokoolka caafimaadka iyo badbaadada COVID-19 iyo wax ka qabashada baahiyaha ardayda iyo shaqaalaha ee la halgamaya masiibada, samaynta qorshayaal iyada oo loo marayo waddooyin kale.

Aqoonta Dhaqanka:

- Guud ahaan fulinta aagga siyaasadda aqoonta dhaqanka ayaa kordhay iyadoo ay ugu wacan tahay waxqabadyada heer degmo iyo dugsiyeed, waxaana aaggan siyaasadda loo tixgeliyey in qayb ahaan la hirgeliyey.
- Kordhinta tababarka iyo agabka xafiiska dhexe iyo dugsiyada: Tababar cusub oo loo siman yahay iyo hogaanka (REAL) ayaa la furay waxaana jiray tababaro dheeraad ah iyo agab lagu taageerayo ardayda LGBTQ+ iyo wada-hadallada ku saabsan jinsiyadda.
- Baahida sii socota ee lagu horumarinayo ka qayb qaadashada ardayda iyo qoyska ee golaha fayoqabka dugsiya: 4 dugsi oo la diiwaan galiyay in ardaydu ay ku jiraan liiska golaha fayoqabka; 9 dugsi ayaa la diiwaan galiyay inay xubno qoys leeyihiin.
- Waxaa jiray dadaallo badan oo SY21-22 ah in la geliyo ka-hortagga cunsuriyadda ee udub dhexaad u ah shaqada degmada iyo dugsiyada; waxqabadyo badan ayaa la qaaday si wax looga qabto sinaanta caafimaadka iyo waxbarashada, waana inaan sii wadnaa wax ka qabashada shaqada loo baahan yahay in la qabto iyadoo lagu salaynayo faraqa ka muuqda xogta caafimaadka ardayda, gaar ahaan ardayda Black iyo Latinx, ardayda haweenka, iyo ardayda loo aqoonsaday inay yihiin LGBTQ+ .

Horumarinta Cunnada & Nafaqada Dugsiga:

- Guud ahaan wax isbeddel ah oo ku yimi ma jiro hirgelinta siyaasadda Kor-u-qaadista Cunnada iyo Nafaqada ee Dugsiga oo inta badan la hirgeliyey.
- Horumarinta kaabayaasha jikada ayaa loo oggolaaday 17 dugsi oo dheeraad ah inay bixiyaan diyaarinta cuntada goobta, iyo 56% dugsiyadu waxay bixiyeen kafateeriyada cuntada loo diyaariyey.
- Bixinta u-qalmitaanka bulshada ayaa sii socota inay u oggolaato BPS inay siiso cuntada dugsiya bilaashka ah dhammaan ardayda, iyo 100% dugsiyadu waxay bixiyaan quraac dambaska ka dib.
- Siyaasadda Cuntada iyo Cabbitaannada tartanka ah ee isgaarsiinta iyo u hoggaansanaanta ayaa weli ah arrin ka jirta dugsiyada: 65% dugsiyada ayaa sheegay in dhammaan cuntooyinka ka baxsan barnaamijka cuntada dugsiya ay raaceen habraacyada nafaqeynta ee BPS, 68% cuntada la mamnuucay in la iibiyo xilliga cuntada, kaliya 39% dugsiyada ayaa sheegay in la raacay dhammaan qodobbada siyaasadda.
- Horumarinta xirfadeed ee waxbarashada nafaqeynta ayaa loo baahan yahay iyadoo kaliya 34% macalimiinta waxbarashada caafimaadka hogaanka ay sheegeen in ay heleen PD mawduuca labadii sano ee la soo dhaafay.

Dhaqdhaqaaq Jireed oo Dhameystiran & Waxbarashada Jirka:

- Guud ahaan fulinta aaggan siyaasaddu ismay beddelin markii aan tixgelnay dhammaan qodobbada habka dhammaystiran. Aagga siyaasadda ayaa qayb ahaan la fuliyay.

- Ku dhawaad dhammaan dugsiyada u adeegaya darajooyin kasta oo PreK-8 (97%) waxay buuxiyaan shuruudaha waxbarashada jirdhiska ee 45 daqiiqo wiiggii. 82% dugsiyada leh fasalada 9-12 waxay bixiyeen qaar PE, laakiin kaliya 55% ayaa bixiya PE dhammaan fasalada 9-12, sida loogu baahan yahay.
- Waxaa jiray koror boqolkiiba fasallada 6, 7, iyo 8 ee haysta xoogaa nasasho ah usbuuca dhexdiisa, iyo kororka fasalka 6 oo helaya ugu yaraan 20 daqiiqo maalintii. Si kastaba ha ahaatee, kaliya 44% dugsiyada ay ku jiraan fasalada 6-8 ayaa bixiyay lacagta maalinlaha ah ee loo baahan yahay fasaladaas. Dhammaan dugsiyada PreK-5 waxay sii wadaan bixinta fasaxa, laakiin kaliya 72% ayaa sheegay inay bixiyaan 20 daqiiqo oo fasax ah maalin kasta dhammaan fasallada PreK-5 ee dugsigooda.
- Boqolkiiba dugsiyada bixiya barnaamijka jimicsiga jirka ka hor ama ka dib ayaa hoos u dhacay 2020 (83%) ilaa 2022 (74%). Barnaamijyada Ciyaaraha Fudud ee BPS ayaa wali ka soo kabanaya joogsiga masiibada, wadarta ka qaybqaadashaduna way hoosaysay.
- Marka la eego PE, nasasho, iyo fursadaha dhaqdhaqaaqa gudaha fasalka, in ka yar 60% dugsiyada ayaa siinayay dhammaan ardayda fasalada PreK-8 150 min/toddobaadkii oo dhaqdhaqaaq jireed ah inta lagu jiro wakhtiga dugsiya.
- Qiyaastii rubuc ka mid ah dugsiyadu waxay weli soo sheegaan joojinta dhaqdhaqaaqa jireed ciqaab ahaan inkastoo siyaasadda iyo cusboonaysiinta Xeerka Anshaxa.

Waxbarasho Caafimaad oo Dhameystiran:

- Guud ahaan hirgelinta siyaasadda waxbarashada caafimaadka ayaa hoos u dhacday, waxaana siyaasaddan loo tixgaliyay in la hirgeliyay in yar.
- 14% dugsiyada degmadu waxay buuxinayeen shuruudaha waxbarashada caafimaadka ugu yar sida ku qeexan siyaasadda (in ka yar SY19-20), halka 26% ay soo dhowaanayeen buuxinta siyaasadda, iyo 59% aysan bixinin HE.
- 29% dugsiyada hoose ayaa sheegay inay buuxiyeen shuruudaha ugu yar, in ka yar SY19-20. 27% dugsiyada hoose ayaa sheegay in ay bixinayaan waxbarashada caafimaadka dhammaan fasalada PreK-5. 52% ma aysan bixin wax waxbarasho caafimaad fasal kasta.
- 39% dugsiyada leh fasalada 6-8 waxay u baahan yihiin 2+ semester oo ah ed caafimaad, iyo 54% dugsiyada leh fasalada 9-12 waxay u baahan yihiin 1+ semester; waxa aad u yaraa macalimiin haysta shatiga waxbarashada caafimaadka oo wax ka dhigi jiray fasaladaas

Deegaanka Dugsiga Caafimaadka leh:

- Guud ahaan hirgelinta Deegaanka Iskuullada Caafimaadka leh ayaa soo hagaagay iyadoo ay ugu wacan tahay isbeddellada kaabayaasha, aagga siyaasaddana waxaa loo tixgeliyey in qayb ahaan la hirgeliyey.
- Horumarka kaabayaasha biyaha cabbiddu waxay sii wadaan inay ka beddelaan dugsiyada biyaha dhalada ah una beddelaan biyaha qasabadaha ee la sifeeyay, iyo nidaamka tijaabada biyuhu wuxuu sii wadaa inuu si habsami leh u shaqeeyo si loo aqoonsado oo si degdeg ah wax looga qabto arrin kasta.
- Maalgelin iyo hawlo la taaban karo ayaa la sameeyey si kor loogu qaado loona kormeero tayada hawada; horumarinta kaabayaasha waaweyn ayaa loo baahan yahay si ay u sii wadaan si wax looga qabto raaxada kulaylka iyo hawo-qaadashada dhismayaasha duugga ah.

- Inta badan qaab-dhismeedka ciyaarta dibaddu waxay ku sugan yihiin xaalad aad u wanaagsan (75 ka mid ah 87), iyo barnaamijyada beerta firfircoon ee dugsiga iyo boosaska fasalka bannaanka ayaa kordhay. Helitaanka mashiinnada baaskiillada iyo kaabayaasha gaadiidka firfircoon ayaa sideedii ahaan jiray.
- Hogamiyeyasha dugsiiyo tiro yar ayaa ka warbixiyey la xidhiidhka qodobada siyaasadaha muhiimka ah ee shaqaalaha dugsiga: nadiifiyaha cagaaran, maaraynta cayayaanka, dib u warshadaynta iyo baabiinta.

Dugsiyada Badbaadada & Taageerada leh:

- Guud ahaan hirgelinta siyaasaddan dhinacyada badan leh ayaa soo hagaagtay, waxaana aagga siyaasadda Badbaadada iyo Taageerada Dugsiyada loo arkay in qayb ahaan la hirgeliyay.
- Korodhka weyn ee wadarta FTE ee jagooyinka siiya taageero toos ah ardayda baahiyahooda caafimadka bulsho, shucuureed iyo/ama maskaxeed, min 246.5 ilaa 355.4 FTE, ayaa wax ku darsaday. Tan waxaa ugu horrayn keenay kororka shaqaalaha bulshada oo in ka badan labanlaabmay min 59.6 ilaa 166.6 FTE. Weli kaliya 20% dugsiyada ayaa la kulma 1:500 cilmi-nafsiga dugsiga iyo saamiga ardayda.
- 67% hogaamiyayaasha dugsigu waxay sheegeen in dugsigoodu leeyahay manhajyo heerka I, II, iyo III, taageerada, iyo adeegyada ardayda bulsheed, shucuureed, iyo korriinka habdhaqanka si buuxda meesha ugu jira.
- Tababar ku saabsan hirgelinta xeeladaha BPS ayaa weli looga baahan yahay dhammaan dugsiyada degmada sida ay qabaan hoggaamiyayaasha dugsigu. 45% hogaamiyayaasha dugsiyadu waxay si adag u raacsan yihiin inay ku qanacsan yihiin heerka tababarkooda iyo waxbarashadooda si ay u taageeraan horumarka shucuurta bulshada ee ardayda, kaliya 35% ayaa si adag u raacsan in dhammaan shaqaalaha iyo macalimiinta dugsigoodu ay heleen tababar ku saabsan Xirfadaha BPS; Hogamiyayaasha dugsiyada intooda badan waxay ku heshiiyaan oo kaliya labada bayaan.
- Boqolkiiba dugsiyada leh GSAs waxay kordheen min 51% ilaa 62%
- Dugsiiyo yar ayaa sheegay in ay leeyihiin Kooxda Guusha Ardayga (93%), haddana dugsiiyo badan ayaa sheegay in ay haystaan dhammaan ka qaybgalayaasha lagu taliyey ee SST (45%).
- 42% dugsiyada fasalada 6-12 waxa ay aqoonsadeen isku xidhka siyaasada rajada iyo waalidnimada, korodh ka ahaa 28%.
- 72% dugsiyada ayaa sheegay in ay leeyihiin ugu yaraan laba xidhiidho oo ka hortaga cagajuglaynta, korodhka 28%; si kastaba ha ahaatee, kaliya 10% ayaa sheegay in dhammaan shaqaalaha dugsigooda ay dhammeeyeen tababbarka ka hortagga cagajuglaynta sannadlaha ah.
- Shabakadda Ilaha Waxbarashada Hoyla'aanta ee BPS waxay sii wadaa inay horumariso aqoonsiga iyo taageerada ardayda ay haysato hoy la'aanta iyo guriyeynta
- Sahaminta Cimilada Dugsiga Ardayga waxay tusinaysaa baahida loo qabo horumar la taaban karo ee dhaqanka iyo jawiga dugsiyada ee la xidhiidha badbaadada dugsiga iyo taageerada shaqaalaha.

Adeegyada Caafimaadka:

- Guud ahaan hirgelinta siyaasadda Adeegyada Caafimaadka ayaa hoos u dhacday sababtoo ah hawlaha degdegga ah ee caafimaadka dadweynaha ee lagama maarmaanka ah, waxaana aagga siyaasadda loo tixgeliyey in inta badan la hirgeliyey.

- Wax ka qabashada masiibada COVID-19 waxay sii waday inay carqaladayso qaar ka mid ah kalkaaliyayaasha caafimaadka ee dugsiga hawlhooda caadiga ah (tusaale baadhista caafimaadka) waxayna soo bandhigtay masuuliyado kale oo badan oo la xidhiidha maaraynta COVID, sida maaraynta baadhista, baafinta qandaraasyada iyo xidhiidhka, warbixinta ilaalinta, iyo la qabsiga borotokoolka iyo hawlgallada sida siyaasadaha iyo shuruudaha isbedelay.
- Hogaamiyayaasha dugsiyada sare ayaa sheegay in ay yaraadeen adeegyada caafimaadka galmada iyo gudbinta la heli karo qaybaha badankooda, marka laga reebo baaritaanka uurka, daryeelka dhalmada ka hor iyo bixinta cinjirka galmada. Horumar ayaa looga baahan yahay inta badan qaybaha gudbinta caafimaadka galmada.
- Xubnaha Kooxda Helitaanka Kondhomka oo tiro yar ayaa tababar ku dhamaystay SY21-22 (23%)
- Balaadhiyey Barnaamijka Helitaanka Caadada ee dhammaan dugsiyada BPS, korodhka 77 dugsi ee hore loo gaarey, iyo korodhka fursadaha wax soo saarka iyo dhibcaha gelitaanka dugsiga dhexdiisa.
- Xarumaha Caafimaadka ee ku salaysan dugsiga iyo xarumaha ilaha caafimaadka waxay gaadheen arday yar oo leh adeegyo iyo agab, iyo tirada wada-hawlgalayaasha bulshada ee bixiya adeegyada caafimaadka ee daryeelka aasaasiga ah, aragga iyo adeegyada ilkaha ayaa hoos u dhacay intii u dhaxaysay 19-20 iyo 21-22

Fayoqabka Shaqaalaha

- Waxaa jiray koror ku yimid tirada dugsiyada oo ay ku jiraan yoolka Fayo-qabka Shaqaalaha ee qorshe hawleedka fayoqabka (50 ka mid ah 84-kii WAP ee la soo gudbiyay); 21% dhammaan yoolalka WAP ee degmada oo dhan waxay la xiriireen wacnaanta shaqaalaha.
- Inta badan hogaamiyayaasha dugsiyadu waxay ka warbixiyaan hirgelinta xeeladaha lagu horumarinayo samaqabka jireed, bulsho, iyo shucuureed ee macallimiinta iyo shaqaalaha; 68% dugsiyadu waxay abuureen fursado kor u qaadida fayooabaanta shaqaalaha ee goobaha dugsiga, gaar ahaan saacadaha heshiiska.
- Dhowr waaxood oo xafiiska dhexe ah ayaa sii wada inay taageeraan cabbirrada samaqabka shaqaalaha; Kooxda Qorista, Beerista & Kala Duwanaanta ee OHC waxay si gaar ah diiradda u saaraysaa taageerada si loo sii hayo loona horumariyo barayaasha iyo shaqaalaha midabka.
- 14 dugsi waxay lahaayeen horyaal fayoaqab shaqaale 32 dugsina waxay heleen maalgelin si loo horumariyo meelaha gaarka ah ee shaqaalaha (tusaale qolalka shaqaalaha).
- In ka badan kala badh macallimiinta ayaa si wanaagsan uga jawaabay aragtiddooda ku aaddan guud ahaan jawiga bulsho iyo waxbarasho ee dugsigooda; 46% macallimiinta ayaa si wanaagsan uga jawaabay aragtiddooda ku aaddan tirada iyo tayada kobaca xirfadda iyo fursadaha waxbarasho ee ay heli karaan macallimiinta iyo shaqaalaha.

TALOoyinka LASOO JEEDIYAY

Si loo hubiyo sinnaanta dhammaan ardayda BPS, waa inay helaan deegaan bixiya waxbarasho caafimaad iyo fayooobi tayo leh, barnaamijyo, iyo adeegyo, waa inaan sii wadnaa hirgelinta siyaasadda dhammaan dugsiyada kala duwan ee degmada. Waxaan soo jeedineynaa talaabooyinka ficil ee soo socda:

1. *Hagaajinta xidhiidhka siyaasada ee hogaamiyayaasha degmada, dugsiyada, dhalinyarada, iyo qoysaska:*
 - a. Samee qorshe lagu faafinayo macluumaadka ku saabsan Siyaasadda Fayoqabka si loo kordhiyo wacyiga iyo aqoonta hoggaanka degmada, hoggaamiyayaasha dugsiyada, shaqaalaha dugsiyada, ardayda, iyo qoysaska.
 - i. Sii wad isticmaalka khadadka isgaarsiineed ee hadda jira ee degmada oo isticmaal kuwa cusub sida ay diyaar u yihiin.
 - ii. Isbeddelka hoggaanka degmada, hubi fahamka iyo qaadashada siyaasadda dhammaan heerarka BPS.
 - iii. Xoojinta isku xidhka Qorshe Hawleedka Wanaag iyo Qorsheyaal Dugsi oo Tayo leh
 - b. Sharax habab badan oo lagu hawlgelinayo waalidiinta iyo daryeelayaasha oo si joogto ah u fiirso ra'yi-celintooda si aad u sii dhexgeliso daneeyayaashan SWCs
2. *Xoojinta Golaha Fayo-dhawrka Degmada iyo Guddi-hoosaadyada:*
 - a. In la ilaaliyo matalaadda kala duwan ee daneeyayaasha sida xubnaha DWC, sida lagu qeexay siyaasadda.
 - b. Hagaajinta shaqada guddi-hoosaadyada, gaar ahaan Aqoonta Dhaqanka, Deegaanka Jirka Caafimaadka leh, iyo Fayoqabka Shaqaalaha.
 - c. Hagaajinta nidaamyada xogta ee qiimaynta hirgelinta Siyaasadda fayoobida.
 - i. Si loo hagaajiyo joogtaynta habka qiimaynta loona wanaajiyo saamaynta wadareed, nidaamyada wada shaqaynta iyo wadaaga xogta waa in la hagaajiyo.
3. *Dhammaan waaxaha iyo xafiisyada mas'uulka ka ah fulinta aagagga siyaasadda waa in ay ku daraan xeeladaha hirgelinta siyaasadda fayoqabka iyo halbeegyada qorshahooda shaqo iyo qorshayaasha istaraatiijiyadeed si ay u wanaajiyaan la-qabsiga yoolalka fayo-dhowrka ee waaxda iyo degmada:*
 - a. U yeedh guddi gudaha ah oo ay weheliyaan waaxaha iyo madaxda xafiisyada si ay u kulmaan saddexdii biloodba mar si ay uga wada hadlaan qorshayaasha istaraatiijiyadeed iyo halbeegyada lagu hirgelinayo Siyaasadda Fayo-dhawrka Degmada BPS.
4. *Dhammaan waaxaha mas'uulka ka ah hirgelinta aagagga siyaasadda waa in ay ka hadlaan arrimaha soo socda ee hirgelinta muhiimka ah si loo horumariyo fulinta degmada iyo heerka dugsiyada ee siyaasadda fayoobida:*
 - a. **Aqoonta Dhaqanka:**
 - i. Kordhi matalaadda ardayda iyo qoysaska ee DWC iyo golaha fayoqabka ku salaysan dugsiyada si loo hubiyo in dadaalka iyo waxqabadyada xuddun u ah aragtida bulshada dugsiyada iyo degmada.
 - ii. Sii wad hagaajinta awoodaha dugsiyada si ay si wadajir ah u qiimeeyaan qaab dhismeedka ururkooda, siyaasadaha, iyo dhaqamada dugsiyada oo dhan ee eexda (yada) iyada oo loo marayo tababar, kaalmo farsamo, iyo isticmaalka qalabka indho-indheynta iyo socodka.
 - b. **Horumarinta Cunnada & Nafaqada Dugsiyada:**
 - i. Sii wad si aad u wanaajiso awooda degmadu u leedahay in ay ku bixiso cuntooyinka goobta lagu diyaariyey ee cusub iyada oo loo marayo casriyaynta jikada iyo hababka qaybinta cusub.
 - ii. Sii wad inaad kordhiso hababka cunto karinta si aad ugu darto cuntooyin dhaqan ahaan khuseeya oo aad hirgeliso hab-raac jawaab celin ardaydu ka helaan

- iii. Hagaajinta maamulka qandaraasyada mashiinada wax lagu iibiyo ee dugsiyada si loo hubiyo in waxa ku jira ay buuxiyaan habraaca degmada iyada oo loo marayo kormeerka Adeegyada Cuntada & Nafaqada.
 - iv. Hagaajinta xidhiidhka iyo xoojinta dhaqamada deegaanka cuntada caafimaadka leh ee lagu qeexay siyaasada tartanka cuntada & cabitaanka ee dugsiyada iyo xafiiska dhexe.
 - v. Kordhi fursadaha tababarka waxbarashada nafaqada iyada oo loo marayo Kooxda Ed Health OHW
- c. Dhaqdhaqaaq Jireed oo Dhameystiran & Waxbarashada Jirka:**
- i. Kordhinta wakhtiga jadwalada dugsiya ee 20 daqiiqo/maalintii fasaxa ee PreK-8, iyo sidoo kale tababarka, qalabka, iyo agabka lagu taageerayo dugsiyada maaraynta fasaxa ee fasalada dhexe.
 - ii. Sii wad hagaajinta wax bixinta PE ee dugsiyada sare adoo maalgelinaya shaqaale PE dheeraad ah, hagaajinta booska, qalab dheeri ah, manhaj, iyo waxbarasho xirfadeed.
 - iii. Hagaajinta xidhiidhka faa'iidooyinka PA ee caafimaadka maskaxda, habdhaqanka iyo dareenka ardayga oo yareeya tirada dugsiyada ee ka reebaya ama u isticmaalida PA ciqaab ahaan.
 - iv. Hagaajinta iskudubarid dhexe ee Wadooyinka Badbaado leh ee Dugsiya Boston si si wanagsan kor loogu qaado looguna taageero gaadiidka firfircoon.
- d. Waxbarasho Caafimaad oo Dhameystiran:**
- i. Hagaajinta fulinta shuruudaha waxbarashada caafimaadka heer kasta: hoose, dhexe, iyo sare.
 - ii. In la kordhiyo tirada macallimiinta Waxbarashada Caafimaadka ee shatiga u haysta CHE ee fasallada 6-12 iyo tirada macallimiinta tababaran ee CHE wax ka dhigaya fasallada PreK-5.
 - iii. Hagaajinta qorshaha guud ee dugsiyada si loogu daro wakhtiga Waxbarashada Caafimaadka.
 - iv. Marka ay degmadu u guurto dugsiyo badan oo K-6 ah, siyaasadda fasallada dhexe waa in la hagaajiyaa si loo caddeeyo marka ardayda fasallada 6aad, 7aad, iyo 8aad ay tahay inay helaan waxbarasho caafimaad.
- e. Deegaanka Dugsiya Caafimaadka leh:**
- i. Hagaajinta xidhiidhka siyaasadaha HSE ee hogaamiyayaasha dugsiya iyo shaqaalaha oo sii fursado badan oo tababar iyo xog wadaag ah oo dhexmara xarumaha iyo hogaamiyayaasha dugsiya.
 - ii. Kordhi ka qaybgalka dugsiya ee dadaalka qashinka eber ee degmada oo dhan.
 - iii. Mudnaanta sii walxaha kaabayaasha ah ee taageera caafimaadka iyo fayoobida ardayda iyo shaqaalaha iyada oo degmadu u qorshaynayso dhismayaal cusub iyo horumarinta kaabayaasha degmada oo dhan, oo ay ku jiraan kaabayaasha lagu taageerayo gaadiidka firfircoon ee ardayda iyo shaqaalaha.
- f. Dugsiyada Badbaadada & Taageerada leh:**
- i. Hagaajinta isku-dubbaridka MTSS iyo toosinta dhammaan qaybaha xafiiska dhexe si loo taageero dugsiyada si loo gaaro hirgelinta MTSS xooggan.
 - ii. Xoojinta heerka 1-aad ee barashada shucuurta-bulsheed iyada oo loo marayo maalgelinta horumarinta xirfadeed ee SEL ee wax-ka-beddelka ah iyo tababarayaasha waxbarida si loo kordhiyo taageerada dadka waaweyn ee SEL, jawiga fasalka, iyo isdhexgalka SEL ee tacliinta.
 - iii. Sii wad inaad bixiso tababar degdeg ah iyo taageero horumarineed shaqaalaha taageerada caafimaadka dhimirka ee cusub iyo xiriirka qoyska ee dugsiyada si loo xoojiyo hababka taageerada ee heerarka badan leh.

- iv. Kordhinta fursadaha tababarka ka hortagga cagajuglaynta ee shaqaalaha dugsiga iyo kordhinta wacyiga barnaamijyada, khadka telefoonka, iyo tababarka si wax looga qabto loogana sheego cagajuglaynta
- v. Kordhi wacyigelinta iyo fahamka Siyaasadda Rajada iyo Waalidka ee Ardayga (EPS) iyada oo loo marayo tababarrada xidhiidhka EPS iyo helitaan sahlan oo agab iyo macluumaad ah.
- vi. Sii wad inaad dhisto oo aad horumariso taageerada ardayda LGBTQ+ iyo ardayda ay haysato hoy la'aanta.

g. Adeegyada Caafimaadka:

- i. Sii wad inaad kordhiso awoodda kalkaaliyayaasha dugsiga si ay u siiyaan adeegyada caafimaadka ardayda, iyo awoodda Waaxda Adeegyada Caafimaadka si ay u taageerto ururinta xogta iyo horumarinta xirfadeed ee kalkaaliyayaasha.
- ii. Kordhi tababarada, agabka, iyo taageerada kalkaaliyayaasha dugsiga si ay u bixiyaan adeegyada caafimaadka galmada iyo u gudbinta ardayda dugsiga dhexe iyo sare.
- iii. Hagaajinta taageerada hawlgalka ee qaybinta cinjirka galmada iyo gelitaanka badeecada caadada si dugsiyadu u helaan saadka ay u baahan yihiin ardayduna si fudud u heli karaan.
- iv. Hagaajinta helitaanka ardayda daryeelka kahortaga ah iyada oo la kordhinayo wada shaqaynta la-hawlgalayaasha bulshada iyo isticmaalka xarumaha caafimaadka ee dugsiga iyo xarumaha ilaha caafimaadka.

h. Fayoqabka Shaqaalaha

- i. Samee hogaan heer-degmo ah oo loogu talagalay fayo-qabka shaqaalaha si loo isku dubbarido qorshaha kor u qaadida fayoqabka shaqaalaha ee waara iyo taageerada dadaallada ku saleysan dugsiga.
- ii. Cusbooneysii qeybta Fayo-qabka Shaqaalaha ee Siyaasadda Fayo-dhowrka BPS oo samee wareegtada habraaca fulinta